

שהעיד להם שמקריבין קרבנות על גבי המזבח אף על פי שאין בית. ואחד שהעיד להם על התורה שדינה שתכתב כתב אשורית ולא בכתב עברי [כמבואר בגמרא סנהדרין דף כ"א עמוד ב'].

תנו רבנן: אלו דברים מעכבין במזבח:

קרן — שהיתה אמה על אמה מכל צד בראש המזבח.

וכבש — שעמד על יד המזבח לעלות עליו כשהולכים הכהנים לעבודה במזבח.

ויסוד — אמה בולטת מהמזבח בצד מערב, ואמה בצד צפון, בגובה חמשה טפחים.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מהכא ידעו בני הגולה על מקום המזבח דשלשה נביאים עלו עמם מן הגולה חגי זכריה ומלאכי, אחד מן הנביאים שהעיד להם על הלכות המזבח שאפשר לקדש את מקומו עד ס' אמה⁽⁵⁶⁾, ואחד שהעיד להם על מקום המזבח היכן היה. ואחד שהעיד להם שהלכתא היא שמקריבין קרבנות אף על פי שאין בית בנוי, שבונים מזבח במקומו ומקריבין שם, דקדושת הבית קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא⁽⁵⁷⁾.

במתניתא תנא: רבי אליעזר בן יעקב אומר: שלשה נביאים עלו עמם מן הגולה: אחד שהעיד להם על המזבח שאפשר לעשותו עד ס' אמה, ועל מקום המזבח היכן היה, ואחד

56. רש"י מפרש שהכונה היא שאפשר להוסיף עד ס' אמות כדברי רב יוסף, והתוס' מפרשים שהעיד להם שניתן להגדיל המזבח עד ל"ב אמות, וכן מבואר בדברי הרמב"ם [בית הבחירה ב ד], וביאר המצפה איתן שאין זה בכלל מה שאין נביא רשאי לחדש דבר, שהנביא רק גילה איך לדרוש המקראות הסתומים שבספר יחזקאל בבנין המזבח, עכ"ד, וכן יש לומר לפי פירוש רש"י שגילה את הדרשה דלעיל "מה בית ס' אף מזבח ס'", ועיי' מה שהבאנו לעיל [ס א] מהחת"ס יישוב אחר בזה, ולענין העדות על מקום המזבח כתב הרב חיד"א בפתח עינים שהיא איננה בכלל חידוש דבר, משום שהוא רק בירור המציאות.

57. בפתח עינים מבאר שלא נאמר דבר זה בנבואה, אלא בתורת עדות כלשון הגמרא, שהרי זה ודאי חידוש דבר הוא שאין הנביא רשאי, ויש מתרצים שקדושה ראשונה קידשה לעתיד לבא הוא גם כן ענין של בירור המציאות, שקידשו

והמקדש דוד [א ד] מתרין שמאחר ולמדנו לעיל [נג ב] שלא היה יסוד למזבח ברוח מזרח ודרום [מלבד ב' אמות בקרנות], ומשום שלא היה בחלקו של טורף דהיינו בנימין, עיי"ש, ואם כן לא יתכן להוסיף עד ס' אמה, שהרי צריך להוסיף עוד כ"ח אמות שיהיה ס', ואותם כ"ח אמות שמוסיפין ממזרח למערב, [מלבד הכ"ח שמוסיפין מצפון לדרום, כדי שיהיה מרובע] אי אפשר להוסיף אותם רק לצד מערב, שהרי בין האולם ולמזבח היה רק כ"ב אמה, ועל כרחך יוסיפו לפחות ו' אמה למזרח, והרי שם לא היה חלקו של טורף, ורב יוסף ודאי סובר כלוי דס"ל לעיל [נד] שהיה יסוד בכל רוחות המזבח ורק שלא היה מקודש לדמים, והוא הדין כאן שאפשר להוסיף עד ס' אבל לא יהיה כולו קדוש בקדושת המזבח, אבל הרמב"ם שפסק כרב שם שלא היה לו כלל יסוד באותם הרוחות, ומשום שאי אפשר שחלק מהמזבח לא יהיה מקודש בקדושת מזבח, משום כך לא פסק כרב יוסף.